

werk hebben verricht, om ons de relatie roken-longkanker te leren kennen. Wie zich in de desbetreffende literatuur verdiept, wordt er door getroffen, hoezeer men van meet af aan met grote voorzichtigheid te werk is gegaan op een gedegen basis van fundamenteelcancerologische kennis. Nimmer heeft men zich er dan ook aan schuldig gemaakt *alle* gevallen van longkanker aan tabaksgebruik toe te schrijven of de pandemie van deze meestal dodelijke ziekte uitsluitend aan de sigaret te wijten. Slechts in de laatste jaren waagt men zich schoorvoetend aan een schatting, welk deel der gevallen door het roken zou kunnen zijn veroorzaakt.

De voorstanders van de rook-aetiologie zouden ongetwijfeld uit het artikel van CAYLEY, CAEZ en MERSHEIMER meer argumenten dan de door DE BOER genoemde leeftijd hebben geput, om aannemelijk te maken, dat bij deze 16 carcinomen bij kinderen exogene factoren een andere werking moeten hebben gehad dan bij de gewone longkanker der volwassenen. Daarop wijst het ongewoon hoge percentage (50 pct) vrouwelijke patiënten. Ook de door DE BOER in tabel VII gegeven verdeling der histologische typen zou misschien als een argument kunnen worden gebruikt voor een andere spreiding van aetiologische invloeden (als correctie op deze tabel zij vermeld, dat in de vierde regel het aantal epithelioïde carcinomen 3 en in de zesde regel het aantal adenocarcinomen 2 moet zijn).

Longkanker is een ziekte, waartegen onze huidige behandelingswijzen vrijwel machteloos staan. DE BOER, zelf in voorste linie werkzaam in het Thoraxcentrum Groningen, zal ongetwijfeld ook verlangend uitzien naar een middel ter preventie. Hiertoe beveelt men de beperking van het tabaksgebruik aan, steunend op de relatie tussen roken en een deel der gevallen van longkanker. De desbetreffende literatuur is overstelpend, zowel van omvang als van bewijskracht. Meer en meer tekent zich af, dat de tegenstand tegen de aanvaarding van de rookaetiologie niet berust op kritische zin, doch op gebrek aan kennis van de literatuur of op verslaafdheid aan het roken. De meest belovende strijd tegen longkanker is hierdoor een gevecht geworden van feiten tegen affecten; de aangehaalde zin van collega DE BOER herleze men in dit licht. Het komt mij voor, dat hij werkzaam is op een plaats, vanwaar een gewetensvoller behandeling van dit klemmende medische vraagstuk mag worden verwacht dan een nauwelijks te miskennen poging, om de lachers op zijn hand te krijgen uit de kring der onkundig-weerstrevenenden.

Literatuur ¹L. DE BOER (1956) *Ned. T. Geneesk.* **100**, 2356.

Amsterdam, 4 september 1956

J. WIEBERDINK

Collega WIEBERDINK heeft bezwaar tegen de wijze, waarop in een zinsnede van mijn artikel het uiterst belangrijke vraagstuk der aetiologie van het longcarcinoom wordt afgedaan. Hij vergeet, dat de beschikbare ruimte in dit *Tijdschrift* tot beknoptheid dwingt. De reactie nu op een misschien wat puntige zin verraadt de fanaticus, voor wie men de uitlating van EMERSON: „There is no strong performance without a little fanaticism in the performer” zou kunnen onderschrijven. WIEBERDINK moge intussen gerust zijn. Ook wij zijn ervan overtuigd, dat in een aantal gevallen waarschijnlijk verband mag worden gelegd tussen overmatig roken en longkanker, met dien verstande, dat in het bijzonder overmatig sigaretten-roken en daarbij inhaleren niet onschuldig is.

Zolang de bewijslast niet groter is, menen wij echter, dat een profylactisch rookverbod, om longkanker uit te roeien, nog niet op zijn plaats is, zeker niet, wanneer men ook de sigaar hieronder zou willen laten vallen. Het is trouwens de vraag of de mensen zich dit genotmiddel zouden laten ontnemen!

Groningen, 19 september 1956

L. DE BOER

DE DIAGNOSE SUIKERZIEKTE

Ongeveer zeven jaar geleden¹ deelde ik mede, dat ik enkele patiënten voor onderzoek had gekregen door de huisarts via een „tonnenreiniger” in Winschoten. Deze reiniger met grote „medische speurzinn” kan aan de inhoud der tonnen zien en vooral aan het moeilijk schoonmaken, dat deze glucose bevatten.

Gisteren kwam patiënte Nr. 19 bij mij, weer via deze speurder. Hij wist, dat hij ongeveer een jaar geleden in het zelfde huis een man had ontdekt met suikerziekte. Hem was echter medegedeeld, dat deze man door een behandeling suikervrij was. Antwoord: Dan moet die behandeling nog niet helemaal goed zijn, of er is nog een suikerzieke in huis. Deze laatste veronderstelling klopte bij het onderzoek van reinigingscliënte Nr. 19! (De dag- en nachturine van haar broer is al lange tijd vrij van suiker).

Zijn er nog meer zulke reinigers in den lande? Wij hebben er maar één en hij doceert zijn wetenschap niet aan zijn collega's.

Literatuur: ¹*Ned. T. Geneesk.* (1949) **93**, 1623.

Winschoten, 4 september 1956

M. HOMMES